

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант освітньо-професійної програми, проректор з науково-педагогічної діяльності та інноваційного розвитку, професор

 Юрій СОКОЛОВСЬКИЙ
27 серпня 2024 року

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

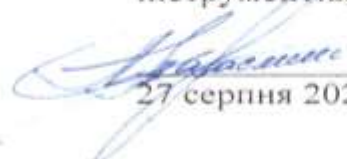
Проректор з науково-педагогічної роботи, доцент

 Богдан ДАШАК
28 серпня 2024 року

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету оркестрових інструментів, доцент

 Тарас ЛАЗУРКЕВИЧ
27 серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історична інструментально-виконавська практика XVII-XVIII ст.

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво
Профілізація	Контрабас, Арфа, Флейта, Кларнет, Гобой, Фагот, Саксофон, Труба, Валторна, Trombon, Туба, Ударні інструменти, Баян, Акордеон, Симфонічне диригування, Академічний спів, Композиція, Гітара, Сопілка, Цимбали
Статус	Обов'язкова компонента освітньої програми (ОК 3.3.4, ОК 3.4.3, ОК 3.6.4, ОК 3.7.6, ОК 3.9.4, ОКЗ.12.3, ОКЗ.13.9.)
Загальний обсяг	6 кредитів ЄКТС (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік (1,2)
Термін викладання	1-2 семестри
Факультет	Оркестрових інструментів, Музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Форма навчання	Денна, заочна

Робоча програма з дисципліни «Історична інструментально-виконавська практика XVII-XVIII століть» для профілізацій «Скрипка», «Альт», «Віолончель», «Контрабас», «Арфа», «Флейта», «Кларнет», «Гобой», «Фагот», «Саксофон», «Труба», «Валторна», «Тромбон», «Туба», «Ударні інструменти», «Бандура», «Сопілка», «Цимбали», «Гітара», «Баян», «Акордеон», «Симфонічне диригування», «Академічний спів», «Композиція» з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена, відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка від 26 серпня 2024 року (Протокол № 1).

Розробник:

Корчинська Божена Мирославівна – доцент кафедри народних інструментів ЛНМА ім. М. Лисенка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії музики

Протокол від “__27__” __серпня____20_24_ року № _1_

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів інтересу до фундаментальних професійних знань, які стосуватимуться також наступних історичних епох – аж до того часу, поки актуальними залишаються тональні зв'язки і різниця між консонансом і дисонансом.

Основним завданням дисципліни є досягнення студентами якісно нових підходів у інтерпретації, що полягає не лише у набутті навиків історично вивіреного виконання музики XVII-XVIII ст., зокрема, специфічних виконавських технологій, що мають незаперечне ужиткове значення, але й в успадкуванні фундаментальних академічних знань, які стануть основою для формування широко-контекстуального музикантського світогляду.

В процесі навчання передбачене спільне опанування методикою та практикою володіння інструментом в системі викладач-студент і самостійна робота студентів. Для ефективності засвоєння теоретичної частини у програму включено перелік рекомендованої літератури історичного та методичного спрямувань.

Вивчення дисципліни передбачає застосування кредитно-модульного підходу та самостійної дослідницької діяльності випускників вищих музичних закладів. Викладання дисципліни реалізується у формі практичних занять.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Інструментальна виконавська практика XVII-XVIII століть» студент повинен **знати:**

- основні стилі, жанри, композиційні засади і виконавські традиції XVII-XVIII століть;
- історичні особливості музичної теорії та практики XVII-XVIII століть;
- літературні джерела минулого і сучасності (старовинні трактати, школи, новітні дослідження в галузі вивчення історії та практики музикування XVII-XVIIIст.)

вміти:

- відчитувати музичні тексти даної епохи, орієнтуючись на музично-історичні знання;
- диференціювати панівні музичні стилі епохи, застосовуючи порівняльний аналіз основних характеристичних рис (аудіально і візуально);
- димінувати, орнаментувати і прелюдіювати музичні твори XVII-XVIII століть.;

- використовувати різні артикуляції, фразування, орнаменти (відповідно до стилю);
- обирати темпи у відповідності до жанрів, авторів і виконавських традицій ;
- розпізнавати афекти, закладені у риторичних фігурах, мелодичних, гармонічних та ритмічних зворотах, тональностях та ін. (відповідно до теорії та практики XVII-XVIII ст.).

Випускник повинен мати навички:

- грамотного прочитання музичних текстів XVII-XVIII століть;
- фахової роботи в ансамблі давньої музики.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3.Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.

ЗК4.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК8.Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК9.Здатність працювати автономно.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1.Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проєкти по створенню/інтерпретації/аранжуванню та перекладу музики.

СК5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН)

РН1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та науково-педагогічної діяльності.

РН3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

РН4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

РН5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

РН6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІН И	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин						Розподіл аудиторних годин на тиждень за семестрами			
	Екзамени	Заліки	Атестаційні екзамени		Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота (денна/заочна)	С е м е с т р и				
						Всього (денна/заочна)	у тому числі:			1	2	3	4	
							Лекційні	Індивідуальні		Практичні (денна/заочна)	Кількість тижнів в семестрі			
											15/4	15/2	15/4	15 /2
Історична інструменталь но- виконавська практика XVII- XVIII століть		1,2		6	180	60/12			60/12	120/168	2/6	2/6	-	-

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ECTS	Кількість годин					
			Загальний обсяг Всього (денна/заочна)	Аудиторних			Самостійна робота (денна/заочна)	
				у тому числі:				
				Лекційні	Індивідуальні	Практичні (денна/заоч на)		
I								
	1	3	90	30/6			30/6	60/84
	2	3	90	30/6			30/6	60/84
Всього		6	180	60/12			60/12	120/168

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. “Теорія і практика виконавства інструментальної музики XVII-XVIII ст.”

Змістовий модуль 1. Проблеми прочитання основного музичного тексту

Тема 1. Мензуральні схеми музики XVII-XVIII ст. та їх прочитання

Визначення тактового розміру за відсутності тактових рисок. Визначення темпу – найчастіше за темпом танцювальних ритмоформул. (ознайомлення з найбільш вживаними танцями XVII-XVIII ст.). Проблеми метроритму. Геміоли.

Практична робота з темпом і метроритмом на основі танцювальної музики. Акценти.

Тема 2. Динаміка. Фразування. Артикуляція

Знайомство з основними положеннями, правилами і рекомендаціями стосовно інструментального виконавства з напоширеніших трактатів XVII-XVIII ст. (С. Ганассі, Дж. Каччіні, Д. Агрікола, К. Ф. Е. Бах, Й. Кванц та ін.). Практичне опанування музичних прикладів з трактатів.

Вибір оптимальної динаміки та принципів її розвитку. Визначення природнього фразування і, відповідно до неї – артикуляційних формул.

Робота з артикуляцією та фразуванням на прикладі французької музики XVII ст. (Ж.-Ф. Рамо та ін.). Робота з артикуляцією та фразуванням на прикладі італійської музики (А. Кореллі, Дж. Саммартіні та ін.). Опрацювання зразків творчості Г. І. Ф. Бібера, Г. Муффата і Г. Ф. Телемана як представників мішаного стилю.

Самостійне опрацювання малих форм (інструментальна канцона, арія) циклічних творів, або частин циклу (соната, сюїта) композиторів XVII-XVIII ст.

Змістовий модуль 2. Позначені і не позначені в музичному тексті вказівки до виконання

Тема 3. Музична риторика у творчості XVII-XVIII ст. та засоби її втілення

Ознайомлення з теорією афектів та риторичними фігурами. Розбір афектів на прикладах з трактатів та музичних фрагментів з творів різних авторів. Робота з артикуляцією та фразуванням на прикладі французької музики XVII ст. (Ж.-Ф. Рамо та ін.).

Риторичні фігури як концентрація основних виразових аспектів музичної риторики XVII-XVIII ст. Їх теоретичне та практичне

обґрунтування в трактатах Х. Бернгарда, Й. Бурмайстра, Й. Маттезона, Ф. Е. Баха, Й. Н. Форкеля та ін. Певна “риторична фігура” (термін переважно запозичувався з риторики) як музичний засіб – мелодичний, гармонічний, ритмічний чи фактурний, пов'язаний з текстом і вживається для посилення музичної експресії та впливу музики на слухача.

Риторичні фігури в арсеналі виразових засобів музики XVII-XVIII ст. – невід'ємна складова частина композиторської техніки. Два типи фігур – *locus notationis* і *locus descriptionis*. Перший тип – “абстрактні” музично-структурні засоби (імітація, інверсія, повтор та ін.). Другий тип – для втілення позамузичних понять і образів, за допомогою метафоричних, алегоричних та зображальних засобів, ці фігури вносять елемент новизни, інтриги, несподіванки (ненормативні мелодичні та гармонічні лексеми, часто з використанням дисонансів і хроматизмів, звуконаслідувальні та “зображальні” звороти з широким колом асоціацій, звороти, що символічно передавали душевний стан людини).

Тема 4. Орнаментика, каденції та інші прикраси в інструментальному виконавстві XVII-XVIII ст.

Втрата мистецтва імпровізації в сучасному академічному виконавстві (крім виконавців етнічної музики чи джазу).

Історія форшлага, його види, позначення, прочитання, звучання. Розшифрування “довгих” форшлагів. Інші види орнаменту. Відмінності у національних виконавських школах. Вивчення таблиць орнаментів, систематизованих різними авторами. Самостійні спроби орнаментування музичного тексту в різних стилях.

Імпровізація, орнаментика, димінуція: роз'яснення понять. Каденція – можливість не лише показати свою віртуозність, але й імпровізаторський хист. “Каденція повинна черпати свій зміст з сильного почуття, що найбільше панує протягом всього твору. Потрібно, щоб вона повторювала або наслідувала найкращі і найприємніші пасажі, що зустрічаються в п'єсі. (...). Чим більше слух вражають нові вигадки, тим більше це приносить задоволення. Тому бажано поєднувати фігури різного виду” (Й. Кванц).

Спроба самостійного опрацювання одного із старовинних циклів (сюїти чи сонати), а також прелюдій, канцон, чакони.

5.1 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	сем	інд	с/р		л	п	сем	інд	с/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль І. “Теорія і практика виконавства інструментальної музики XVII-XVIII ст.”												
Змістовий модуль 1. Проблеми прочитання основного музичного тексту												
Тема 1. Мензуральні схеми музики XVII-XVIII ст. та їх прочитання	36		12			24	42		2			40
Тема 2. Динаміка. Фразування. Артикуляція	44		16			28	44		4			40
Разом за змістовим модулем 1	80		28			52	86		6			80
Змістовний модуль 2. Позначені і не позначені в музичному тексті вказівки до виконання												
Тема 3. Музична риторика у творчості XVII-XVIII ст. та засоби її втілення	48		16			32	42		2			40
Тема 4. Орнаментика, каден-	44		16			28	44		4			40

ції та інші прикраси в інструментальному виконавстві XVII-XVIII ст.												
Разом за змістовим модулем 2	92		32			60	86		6			80
Підсумковий контроль	8					8	8					8
Усього годин	180		60			120	180		12			168

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінки є багаторівневим поняттям, яке стосується результату праці студента протягом певного часу. Він складається з об'єктивних та суб'єктивних факторів оцінки. Під «суб'єктивним», в даному випадку, розуміється обдарованість виконавця. Під «об'єктивним» – його ставлення до професії, що виявляється у виконанні даної програми. Базове поняття критерію оцінки – це «художнє враження», яке містить основні компоненти оціночних факторів.

7. Методи навчання

Викладання дисципліни «Історична інструментально-виконавська практика XVII-XVIII століть» виходить не лише з принципів дидактики, але й, враховуючи новизну предмету, поєднання здобутих знань з активним засвоєнням нового матеріалу і самостійним його закріпленням.

Для підготовки музикантів-фахівців, які могли б самостійно проаналізувати і підготувати до виконання незнайомий твір з музики XVII-XVIII століть, програма має виразну практичну спрямованість – основним методом викладання дисципліни є практичні заняття. Педагогічні зусилля повинні бути скеровані на те, щоб зробити заняття максимально ефективним елементом ініціації творчого мислення студентів, опанування джерелами і, водночас, – засобом виховання яскравої особистості музиканта. У самостійній роботі студенти повинні повторяти і закріплювати навички інтерпретації творів давньої музики.

Для досягнення навчальної мети програмою передбачені наступні методи навчання:

Метод, при використанні якого викладач доносить до студентів інформацію різними засобами, а студенти її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті – це *пояснювально-ілюстративний метод*. Цей метод є одним з найекономічніших способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як усне і друковане слово, різні наочні посібники, аудіо- та відеоматеріали. Цей метод використовується для виконання досягнення рівня “Знати”.

Проблемне викладання використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Безпосереднім результатом проблемного викладання стане засвоєння студентами способу і логіки вирішення конкретної проблеми, розвивати ґрунт для самостійного їх застосування.

Евристичний (частково-пошуковий) метод ще більше наближає студентів до самостійного вирішення навчальних проблем шляхом виконання окремих елементів рішення. Він використовується при спільному пошуку розв'язання проблеми, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але шлях вирішення знаходить сам студент.

З *активних методів навчання*, що сприяють ефективнішому засвоєнню змісту навчальної дисципліни, застосовуються лише такі, як евристична бесіда.

Самостійна робота студентів сприяє розвитку творчо-пошукової діяльності студента, відіграє визначальну роль у формуванні навичок пізнавальної діяльності, виробляє аналітичні здібності щодо інтерпретації творів давньої музики, розвиває творче мислення. Важливе значення для організації успішної самостійної роботи студентів має застосування різних видів завдань. Можна виділити наступні:

– завдання, спрямовані на активне засвоєння та закріплення матеріалу;

- завдання, спрямовані на розвиток творчого мислення студентів;
- завдання, спрямовані на застосування на практиці знань, отриманих в процесі опанування навчальної дисципліни.

Для ефективнішого засвоєння знань, максимально творчого засвоєння матеріалу і вироблення відповідних навиків, методика викладання, згідно з сучасними вимогами, повинна постійно вдосконалюватися. Для цього педагог повинен консультиватися і обмінюватись досвідом з українськими та зарубіжними фахівцями з цього профілю, слідкувати за найновішими тенденціями у світовому виконавстві, які постійно змінюються, незважаючи на те, що йдеться про виконання музики XVII-XVIII століть.

8. Методи контролю

Контроль успішності та якості підготовки студентів розподіляється на чотири види: початковий, поточний, проміжний та підсумковий. Для виявлення якості знань, отриманих студентами в процесі опанування дисципліни «Історична інструментально-виконавська практика XVII-XVIII століть», використовуються початковий, поточний і підсумковий види контролю.

Початковий (вхідний) контроль проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою виявлення підготовленості тих, хто навчається, до її вивчення. Форму контролю обирає викладач.

Поточний контроль здійснюється для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу в процесі ведення активних типів лекційної роботи, перевірки самостійного виконання навчальних завдань. Форму контролю обирає викладач.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів вивчення дисципліни і включає *диференційний залік* (1-й і 2-й семестр). Студенти допускаються до заліків, якщо вони виконали всі види робіт, які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

9. Методичне забезпечення

1. Bartel D. Handbuch der musikalischen Figurenlehre. Laaber, 1985; 6te Ausg., 2010.
2. Durt T. Musica Practica. – London, 1956.
3. Linde H-M. Kleine Anleitung zum Verzieren alter Musik. – Editio Schott 1958. – 47 s.
4. Miebling K. Tempo in der Musik von Barock und Vorklassik. – Florian Noetzel Verlag „Heinrichshofen Bücher“. Wilhelmshafen 1993. – 427 s.
5. Peter H. Blockflöte und ihre Spielweise in Vergangenheit und Gegenwart. – Linau, Berlin–Lichtenfelde, 1953. – 80s.
6. Quantz J. Versuch einer Anweisung die Flöte traversiere zu spielen. – Berlin, 1752.
7. Schmitz H-P. Die Kunst der Verzierung im 18. Jahrhundert. – Bärenreier-Verlag 1973. – 105 s.
8. Veilhan J-C. Die Musik des Barock und ihre Regeln (deutsche Übersetzung Adelheid Coy). Leduc, 1982. – 99 S.

10. Орієнтовний репертуар

1. Альбіноні Т. Концерти для гобоя (d-moll, F-dur, C-dur, g-moll, B-dur).
2. Вивіани Дж. Соната для труби и цифрованного баса (C-dur №1, C-dur №2).
3. Гендель Г.Ф. Концерт для гобоя соль-мінор. (HWV 287).
4. Персел Г. Соната D-dur (для труби).
5. Габріелі Д. Сонати для труби (№№1-3).
6. Bassano G. Susanne un jour. Divisions on french chanson/Les cahiers du Tourdion, Paris. 2000.
7. D.Castello, Sonata prima/Zwei Sonaten für Sopranblockflöte. Amadeus, BP 797.
8. Galliard J. E. 6 Sonatas for Bassoon and Continuo (Facsimile, 1733)
9. Händel G. F., Sonate für Altblockflöte g-moll/Sämtliche Sonaten für Blockflöte

und Basso Continuo, Bärenreiter, 1985.

10. Händel G.F., Sonate für Altblockflöte d-moll/Sämtliche Sonaten für Blockflöte und Basso Continuo, Bärenreiter, 1985.

11. Händel G.F., Sonate für Altblockflöte a-moll/Sämtliche Sonaten für Blockflöte und Basso Continuo, Bärenreiter, 1985.

12. Micheli Antonio di Lucca/Sonata a Flauto solo e Basso (1752), Sonata a Flauto solo e Basso (1750), Sonata a Flauto solo e Basso (1749).

13. Sammartini Giuseppe 6 Sonatas (Sibley Nr. 13, 15, 21, 22, 23, 24) für Altblfl. & B.c.: R. Platt, Faber Music (erschienen 1983).

14. Sammartini Giuseppe /Sonaten (Bd. 1: Sibley 17, 19; Bd. 2: op.1/1-2; Bd. 3: Sibley 15, 25; Bd. 4: op.1/3-4; Bd. 5: Parma Nr. 10, 12). Hrsg.: J. Jacobi, Edition Baroque, 1987

15. G. F. Telemann, Sonata a-moll für Sopranblockflöte/Bärenreiter-Ausgabe 1692.

16. Telemann G.Ph. Sonate d-moll für Altblockflöte und B.c./Editon Peters,Leipzig. 1974.

17. Uccelli M. Sonate, arie et correnti/Venezia. Alessandro Vincenzi, 1652 (Faximile).